

Slutbetänkande SOU2019:34 Förbättrat skydd för totalförsvarsverksamhet

Fö2019/00661/RS

Sammanfattning

Länsstyrelsen i Södermanlands län tillstyrker i huvudsak komitténs förslag. Vi ser att det är positivt att överlåtelse, upplåtelse och avveckling av egendom (hamnar, flygplatser, skyddade anläggningar, och fastigheter i militärgeografiskt viktiga områden) som är ett väsentligt intresse för totalförsvaret kräver ett medgivande från staten. Vi instämmer också i att det är rationellt att utnämna fyra länsstyrelser till granskningsmyndigheter men att processen och samverkan mellan enskild länsstyrelse och granskningsmyndigheten behöver förtydligas. Länsstyrelsen tillstyrker förslaget att förtydliga kommunernas och landstingens skyldighet att i lag beakta totalförsvarets krav och intressen. Länsstyrelsen avstyrker förslaget som berör ändring i plan- och bygglagen som vi anser kräver utökad bearbetning och förtydligande.

Införandet av ett statligt kontrollsystem med möjlighet för staten att granska och ytterst villkora eller förbjuda överlåtelser och upplåtelser av utpekad egendom som är av väsentligt intresse för totalförsvaret.

Utifrån kompetens och resurstillgång och förväntad låg frekvens av överlåtelseärenden som komittén antyder anser vi att det är logiskt att Länsstyrelserna i Skåne, Stockholms, Västra Götalands och Norrbottens län blir granskningsmyndighet. Det harmoniserar med förslaget att samma länsstyrelser blir tillsynsmyndighet för enskilda verksamhetsutövare enligt säkerhetsskyddslagen. Det som dock bör beaktas är vad centralisering av insyn och beslut i överlåtelseärenden får för konsekvenser på den lägre regionala beredskapsplaneringen. Det kan finnas en risk att granskningsmyndigheten beslutar i ärendet utan tillräcklig insikt i totalförsvarsplaneringen på lokal och regional nivå, en kunskap som enskild Länsstyrelse besitter. Detta kan lösas med detaljerad samverkan under sekretess med berörd länsstyrelse men frågan är hur detta förfarande är mer resurseffektivt jämfört med att respektive länsstyrelse får uppgiften att granska överlåtelseärenden.

Vi anser även att granskningsmyndigheten bör få längre tid än en månad på sig för en första bedömning. En granskning av detta slag kan innefatta granskning av komplexa ägar- och bolagsförhållanden och andra personliga förhållanden som kan ta tid att utreda. Detta kräver redan i en tidig bedömning utökad samverkan med andra myndigheter och institutioner. Det är också avgörande att granskningsmyndigheten ges eller utarbetar tydliga kriterier för när en försäljning ska bedömas som olämplig.

Införande av en generell skyldighet i lag för kommuner och landsting att beakta totalförsvarets krav i sin verksamhet.

Länsstyrelsen tillstyrker ändringsförslagen i lagen om kommuners och landstings åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap (2006:544), LEH Vi anser dock att det behövs en ändring av formuleringen i förordningen: *Kommuner och landsting ska vid behov samråda med länsstyrelsen i frågor av betydelse för totalförsvaret*. Länsstyrelsen anser att uttrycket *vid behov* helt tas bort i nämnda lagförslag. Med en sådan justering skulle lagförslaget innebära att kommuner och landsting/regioner *ska samråda* med Länsstyrelsen i frågor av betydelse för totalförsvaret.

Staten ska genom länsstyrelsen ges en utökad möjlighet att tillvarata totalförsvarets intressen i den fysiska planeringsprocessen.

Länsstyrelsen avstyrker förslaget (förändringarna i 3 och 11 kap. plan- och bygglagen (2010:900)) att länsstyrelsen bör kunna överpröva ett kommunalt beslut om detaljplan eller områdesbestämmelser i de fall där totalförsvarets intressen påtagligt motverkas. Vi anser dock att totalförsvarets intressen behöver förstärkas och skyddas men att förslaget i nuvarande form inte är tillräckligt genomarbetat och därmed svårt att genomföra. Planeringssystemet kan påverkas på ett sätt som inte utretts tillräckligt. Förslaget innebär en otydlig planeringsförutsättning för kommunerna eftersom det idag inte finns tydliga kriterier och vägledningar för att peka ut eller rangordna enskilda fysiska anläggningar/objekt utifrån anläggningens eller objektets betydelse för totalförsvaret. Det är oklart hur bedömningar ska göras, kommer till exempel ett allmänt intresse så som totalförsvaret att kunna väga tyngre än ett riksintresse?

I detta ärende har landshövding Liselott Hagberg beslutat, och civilförvarshandläggare Magnus Stenberg varit föredragande. I ärendets slutliga handläggning har även beredskapsdirektör Tomas Birgegård, samt länsarkitekt Torbjörg Sekse och länsjurist Maria Pettersson deltagit.

Liselott Hagberg

Magnus Stenberg